

IWONA CHRZANOWSKA
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
BARBARA TOKARSKA
Stowarzyszenie Monar

ZESPÓŁ PEDAGOGIKI SPECJALNEJ

Zespół Pedagogiki Specjalnej pod przewodnictwem prof. dr hab. Iwony Chrzanowskiej prowadzi swoją działalność od początku 2014 r. (w oparciu o decyzję Zebrania Plenarnego Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN z dn. 9 października 2013 r.). Obecna kadencja Komitetu Nauk Pedagogicznych, a tym samym działanie powołanego w jego ramach ZPS, trwa do grudnia 2015 r.

Zespół liczy 51 członków. W jego skład wchodzi przedstawiciele różnych ośrodków akademickich, środowisk naukowych, teoretycy i praktycy.

Prace Zespołu Pedagogiki Specjalnej koncentrują się na szeroko rozumianych problemach pedagogiki specjalnej. Ideą przewodnią, która od początku przyświecała inicjatywie było: dążenie do silniejszego, bardziej wyrazistego zaistnienia problematyki pedagogiki specjalnej w obszarze problemowym pedagogiki, zintegrowanie działań w ramach dyscypliny, ale również poszukiwanie subdyscyplinarnych i interdyscyplinarnych inspiracji dla uzgodnień w rozwiązywaniu kluczowych problemów, rozwoju pedagogiki, pedagogiki specjalnej i jej środowiska naukowego oraz praktyki pedagogicznej.

Pedagogika specjalna jest jedną z bardziej dynamicznie rozwijających się subdyscyplin pedagogiki. Rozwój naukowy w jej ramach jest obecnie niezaprzeczalny, co wyraża się zarówno w dynamice awansów naukowych na stopień naukowy doktora habilitowanego i tytuł naukowy profesora¹, jak i coraz bardziej widocznych na rynku wydawniczym publikacjach naukowych z zakresu pedagogiki specjalnej². Pedagogika specjalna obecna jest jako kierunek studiów na 14 uczelniach publicznych i 14 niepublicznych na terenie całego kraju.

Nie ma wątpliwości, iż rozwój naukowy pedagogiki specjalnej w Polsce i na świecie jest tak dynamiczny za sprawą przemian w społecznym podejściu do osób wykluczonych, do których przez dziesiątki lat zaliczały się osoby z nie-

¹ I. Chrzanowska, *Pedagogika specjalna. Od tradycji do współczesności*, Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls, 2015.

² Na www.efps.pl stronie Forum Pedagogiki Specjalnej przy Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej znaleźć można wykazy tematyczne m.in. polskiej literatury z zakresu pedagogiki specjalnej.

pełnosprawnością. Nie ma również wątpliwości, iż mimo poprawy warunków życia osób z niepełnosprawnością i ich rodzin wciąż borykają się oni z szeregiem barier, stereotypów, które zakorzeniły się w myśleniu potocznym o osobie z niepełnosprawnością, jej możliwościach rozwojowych, uczestnictwie w życiu społecznym i zawodowym, pełnieniu ról społecznych, partycypacji w życiu społecznym, politycznym i kulturze. Wymagają one bez wątpienia dalszych badań o charakterze interdyscyplinarnym, promowania wiedzy z zakresu problematyki, co m.in. doskonale wpisuje się w obszar działań Zespołu Pedagogiki Specjalnej przy Komitecie Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk.

W ramach prac Zespołu podjęta została próba zidentyfikowania obszarów problemowych z zakresu pedagogiki specjalnej, których lista nie jest z pewnością zamknięta, ale które na chwilę obecną wydają się najbardziej aktualne, palące, biorąc pod uwagę współczesne polskie realia. Na pierwszym posiedzeniu Zespołu wyodrębniono wśród nich:

- ✓ kształcenie pedagogów specjalnych w Polsce, w tym standardy kształcenia nauczycieli/pedagogów specjalnych;

- ✓ formy kształcenia osób z niepełnosprawnością, w tym kształcenie specjalne, integracyjne i włączające (kształcenie w głównym nurcie) w kontekstach: skuteczności kształcenia, problemów, dobrych praktyk, systemu ułatwień, dostosowania do potrzeb i możliwości uczniów, kontynuacji edukacji, rozwiązań systemowych;

- ✓ specjalne potrzeby edukacyjne w wymiarze szerszym niż związanym z identyfikowaniem ich u osób z niepełnosprawnością;

- ✓ badania nad zawodem nauczyciela/pedagoga specjalnego;

- ✓ andragogikę i gerontologię specjalną;

- ✓ badania w pedagogice specjalnej (jakość, umiędzynarodowienie), upowszechnianie wyników, popularyzacja wiedzy;

- ✓ interdyscyplinarność i współpracę naukową w badaniach nad niepełnosprawnością;

- ✓ współczesne wyzwania i nowe obszary koniecznych analiz.

W wyniku dyskusji nad zaproponowanymi obszarami powołano zespoły tematyczne:

- Zespół ds. Efektów Kształcenia w Pedagogice Specjalnej,

- Zespół ds. Standardów Kształcenia i Kwalifikacji Nauczycielskich Pedagogów Specjalnych,

- Zespół ds. Edukacji Inkluzyjnej,

- Zespół ds. Metodologicznych Problemów Badań,

- Zespół ds. Badań nad Aktywnością Medialną/online użytkowników ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi,

- Zespół ds. Andragogiki Specjalnej,

- Zespół ds. Etyki w Pedagogice Specjalnej,

- Zespół ds. Narzędzi Badawczych w Pedagogice Specjalnej.

Od stycznia 2014 r. odbyły się 4 spotkania Zespołu:

- 12 lutego 2014 r. na Wydziale Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu;
- 19 maja 2014 r. na Wydziale Nauk Pedagogicznych Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie;
- 17.11.2014 r. na Wydziale Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu;
- 25.05.2015 r. na Wydziale Nauk Pedagogicznych w Akademii Pedagogiki Specjalnej w Warszawie;

Ostatnie w obecnej kadencji KNP PAN posiedzenie ZPS planowane jest na 16 listopada 2015 r., spotkanie odbędzie się w siedzibie Komitetu Nauk Pedagogicznych w Warszawie.

W ramach działania Zespołu Pedagogiki Specjalnej podejmowano istotne dla środowiska naukowego i praktyki inicjatywy.

Zespół ds. Standardów Kształcenia i Kwalifikacji Nauczycielskich Pedagogów Specjalnych wypracował stanowisko ZPS dotyczące zmian związanych z ujednoczeniem przepisów resortowych: Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego określających *wymagania w zakresie standardów kształcenia przygotowujących do wykonywania zawodu nauczyciela* z dnia 17 stycznia 2012 r. oraz Ministerstwa Edukacji Narodowej w *sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli* z dnia 12 marca 2009 r., zwracając się z prośbą o ujednoczenie stanowisk związanych z możliwością kształcenia akademickiego nauczycieli i uznawalnością ich kwalifikacji. Uzgodnione stanowisko Zespołu Pedagogiki Specjalnej KNP PAN przedstawione zostało również na posiedzeniu Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN z udziałem władz uczelni i wydziałów pedagogicznych w Polsce, które odbyło się w dniach 9–10 czerwca 2014 r. na Wydziale Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Z ramienia ZPS KNP PAN z przedstawicielami MEN i MNiSW spotykała się, próbując zainteresować problemem, prof. dr hab. Małgorzata Sekułowicz.

Przewodnicząca Zespołu w porozumieniu z częścią członków ZPS przygotowała dla Komitetu Nauk Pedagogicznych, w odpowiedzi na prośbę Przewodniczącego PAN prof. dr. hab. Michała Kleibera, opinię w sprawie utworzenia dyscypliny naukowej Logopedia oraz uporządkowania form kształcenia logopedów w Polsce.

Dr hab. Beata Borowska-Beszta i dr hab. Urszula Bartnikowska we współpracy z ekspertami zewnętrznymi przygotowały dla KNP PAN opinię w sprawie wykreślenia artykułu 40a z Kodeksu wyborczego stwarzającego osobom niewidomym posługującym się alfabetem Braille'a możliwość samodzielnego, anonimowego (tajnego) oddawania głosu w wyborach.

Zespół Pedagogiki Specjalnej przy KNP PAN objął patronatem naukowym wiele konferencji naukowych środowiska akademickiego związanego z pedagogiką specjalną organizowanych m.in. przez Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet Gdański, Uniwersytet Wrocławski.

W ramach wewnętrznej działalności ZPS na organizowanych posiedzeniach:

– Zespół ds. Andragogiki Specjalnej przedstawił zakres problematyki badawczej i pola koniecznych rozważań naukowych w zakresie andragogiki i gerontologii specjalnej;

– Zespół ds. Narzędzi Badawczych w Pedagogice Specjalnej przedstawił propozycję stworzenia skrzynki z narzędziami z uwagi na słabe upowszechnienie narzędzi ilościowych przeznaczonych do badań w pedagogice specjalnej (szczególnie skonstruowanych w Polsce);

– Zespół ds. Etyki w Pedagogice Specjalnej przygotował projekt Kodeksu Etyki Pedagoga Specjalnego;

– Zespół ds. badań nad aktywnością medialną/online użytkowników ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi przedstawił zarys obszaru działalności i współczesny stan badań nad problematyką;

– Zespół ds. Edukacji Inkluzyjnej przygotował projekt raportu dotyczącego sytuacji ucznia z niepełnosprawnością w szkole ogólnodostępnej przygotowywanego w ramach działalności Zespołu.